

R2. A1.2 PRAKTINĖS UŽDUOTIES ŠABLONAS

Pavadinimas	Darbo stebėjimas
Mokymo kurso dalis minima šioje pamokoje	<ul style="list-style-type: none"> ○ ☐ 1 dalis Pagrindinė informacija apie tvarumą ir ŽE 2 dalis Specifinė informacija apie: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Medienos sektorių ☒ Plastiko sektorių ☐ Žemės ūkio maisto produktų sektorių
Trukmė	Nuo kelių valandų iki keleto savaičių
Vieta	Viduje ir lauke
Specifinis reikalavimas vietai	<p>Geriausia, jei ši veikla organizuojama žiedinės ekonomikos įmonių struktūrose/patalpose (šiuo atveju plastikų sektoriuje veikiančių įmonių), kurios suteikia galimybę atlikti praktiką ir yra paskyrusios darbuotojus, kurie galėtų užtikrinti galimybę profesinio rengimo institucijų arba aukštųjų mokyklų studentams stebėti darbo vietą, taip jiems perduodant praktines žinias ir tuo pačiu metu įdarbinti būsimus potencialius darbuotojus savo įmonėje.</p> <p>Svarbu paminėti, kad paskirti lydintys asmenys ir ekspertai, kurie rengia mokymus darbo vietoje, turi būti itin atsakingi už saugumą. Reikia atsižvelgti į visas būtinas atsargumo priemones ir saugos būdus, iš anksto juos paaiškinti mokymų dalyviams ir atidžiai jų laikytis darbo vietos stebėjimo metu.</p>
Reikalinga įranga	Speciali apsauginė ar darbo apranga, higienos, saugos ir gamybos įranga, priklausomai nuo konkretaus stebimo darbo pobūdžio.
Bendras mokymosi tikslas(-ai) pagal „Bloom“ taksonomiją https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy/	<p>Analizuoti Kurti ryšius tarp idėjų (diferencijuoti, organizuoti, susieti, palyginti, atrinkti, patikrinti, išbandyti)</p> <p>Suprasti Paaiškinti idėjas ar sąvokas (klasifikuoti, aptarti, aprašyti, nustatyti, lokalizuoti, išversti)</p>
Konkretus mokymosi tikslas(-ai)	<ul style="list-style-type: none"> ● Suteikti galimybę besidomintiems profesinio rengimo institucijų mokiniams stebėti, kaip žiedinės ekonomikos įmonės darbuotojas atlieka kasdieninį darbą savo aplinkoje (Wiedower, 2021).

	<ul style="list-style-type: none"> ● Leisti mokiniams susipažinti su karjeros galimybėmis atitinkamoje srityje ir susidaryti tikrovišką įspūdį apie užduotis, kurios atliekamos konkrečiose darbovietėse – nuo vidinių ir išorinių pardavimų iki sandėliavimo ir filialo valdymo ir tokiu būdu padėti jiems apsispręsti dėl karjeros. ● Leisti mokiniams atlikti praktinius veiksmus, kai tai yra saugu ir tinkama (Job Shadow About, n.d.). ● Paruošti mokinius tolesniam mokymuisi arba įsidarbinimui.
<p>Kognityviniai, socioemociniai ir elgesio rezultatai, pagrįsti</p> <p>https://www.unesco.de/sites/default/files/2018-08/unesco_education_for_sustainable_development_goals.pdf</p>	<p>Darbo stebėjimas žiedinėse įmonėse suteikia pokyčių valdymo įgūdžių ir tam tikrų žaliųjų įgūdžių, kad mokiniai būtų tinkamai pasiruošę prisidėti prie procesų pereinant prie žiedinės ekonomikos .</p> <p>Kaip ir kitos mokymo veiklos, darbo stebėjimas įmonėse, kurios taiko žiedinės ekonomikos ir darnaus vystymosi principus bei praktiką, yra tarpusavyje glaudžiai susiję su tvarumo iššūkiais ir darnaus vystymosi tikslais.</p> <p>Plastiko sektorius yra vienas iš sektorių, kuriam tenka didžiulė atsakomybė siekiant sėkmingo perėjimo prie žiedinės ekonomikos bei priemonių ir sprendimų diegimo, o tai gali turėti įtakos ne tik naudojimui, pakartotiniam naudojimui, perdirbimui ir atliekų šalinimui, bet ir produktų rinkodarai bei platinimui.</p> <p>Šie tiesioginiai ir netiesioginiai kognityviniai, socioemociniai ir elgesio rezultatai, susiję su darnaus vystymosi tikslais (UNESCO, 2017), yra priskirti darbo stebėjimo veiklos tikslams:</p> <p>4 DVT „Kokybiškas švietimas“ Pažinimo rezultatai: <i>mokinys supranta, koks svarbus vaidmuo tenka švietimui bei mokymosi visą gyvenimą galimybėms, kurios suteiktos visiems (formaliajam, neformaliajam ir savarankiškam mokymuisi), tai yra pagrindiniai darnaus vystymosi veiksniai, siekiant pagerinti žmonių gyvenimą bei siekiant DVT.</i> Socioemociniai rezultatai: <i>mokinys geba suprasti įgūdžių svarbą gerinant savo asmeninį gyvenimą, ypatingai dirbinantis bei užsiimant verslu; mokinys geba asmeniškai įsitraukti į DVŠ.</i> Elgesio rezultatai: <i>mokinys sugeba pasinaudoti visomis galimybėmis mokytis visą gyvenimą ir įgytas žinias taikyti kasdienėse situacijose tam, kad skatintų darnų vystymąsi.</i></p> <p>8 DVT „Deramas darbas ir ekonominis augimas“ Pažinimo rezultatai: <i>mokinys supranta darbo vietų užimtumo ir ekonomikos augimo ryšį ir žino apie kitus poveikį turinčius veiksnius, pavyzdžiui, didėjančią darbo jėgą arba naujas technologijas, kurios pakeičia darbo vietas.</i> Socioemociniai rezultatai: <i>mokinys geba kritiškai diskutuoti apie ekonomikos modelius ir ateities ekonomikos bei visuomenės vizijas ir skleisti jas viešojoje erdvėje. Mokinys pasitelkdamas savo kompetencijomis ir gyvenimo aplinkybėmis geba kurti savo ekonominio gyvenimo viziją ir planus.</i></p>

	<p>Elgesio rezultatai: <i>mokinys geba susipažinti su naujomis tvarios, integracinės ekonomikos ir tinkamo darbo vizijomis ir pavyzdžiais. Mokinys geba kurti ir vertinti tvarumu grindžiamų inovacijų ir verslumo idėjas.</i></p> <p>12 DVT „Atsakingas vartojimas ir gamyba“ Pažinimo rezultatai: <i>mokinys išmano tvarios gamybos ir vartojimo strategijas ir praktiką. Mokinys supranta su tvariu vartojimu ir gamyba susijusias problemas/sprendimų variantus bei sistemos pokyčius, kurių reikia siekiant tvaraus vartojimo ir gamybos.</i> Socioemociniai rezultatai: <i>mokinys geba kalbėti apie tvarios gamybos ir vartojimo praktikos poreikį.</i> Elgesio rezultatai: <i>mokinys geba kalbėti apie tvarios gamybos ir vartojimo praktikos poreikį.</i></p> <p>13 DVT „Klimato kaita“ Pažinimo rezultatai: <i>mokinys žino apie prevenciją, klimato kaitos švelninimą, strategijas prie klimato kaitos prisitaikymo įvairiais lygmenimis (nuo pasaulinio iki individualaus) ir įvairiomis aplinkybėmis bei apie jų tarpusavio sąsają reaguojant į nelaimes ir jų rizikos mažinimą.</i> Socioemociniai rezultatai: <i>mokinys geba paaiškinti ekosistemų dinamiką ir klimato kaitos socialinį, socialinį, ekonominį ir etinį poveikį aplinkai.</i> Elgesio rezultatai: <i>mokinys geba įvertinti, ar jo asmeninė ir darbo veikla yra palanki klimatui, o jei ne – ją pakeisti. Mokinys geba palaikyti klimatui palankią ekonominę veiklą.</i></p>																
<p>Atkreipiant dėmesį į žaliųjų įgūdžius</p>	<table border="0"> <tr> <td>X Kūrybiškas problemų sprendimas</td> <td>X Gyvavimo ciklo valdymas</td> </tr> <tr> <td>X Galvojimas apie ateitį</td> <td>X Moksliniai įgūdžiai</td> </tr> <tr> <td>X Stebėsenos įgūdžiai</td> <td>X Atliekų tvarkymas</td> </tr> <tr> <td>X Analitiniai gebėjimai</td> <td>X Aplinkosaugos auditas</td> </tr> <tr> <td>X Taupi gamyba</td> <td></td> </tr> <tr> <td>X Priežiūros ir taisymo įgūdžiai</td> <td></td> </tr> <tr> <td>X Taršos prevencija</td> <td></td> </tr> <tr> <td>X Ekologinis dizainas</td> <td></td> </tr> </table>	X Kūrybiškas problemų sprendimas	X Gyvavimo ciklo valdymas	X Galvojimas apie ateitį	X Moksliniai įgūdžiai	X Stebėsenos įgūdžiai	X Atliekų tvarkymas	X Analitiniai gebėjimai	X Aplinkosaugos auditas	X Taupi gamyba		X Priežiūros ir taisymo įgūdžiai		X Taršos prevencija		X Ekologinis dizainas	
X Kūrybiškas problemų sprendimas	X Gyvavimo ciklo valdymas																
X Galvojimas apie ateitį	X Moksliniai įgūdžiai																
X Stebėsenos įgūdžiai	X Atliekų tvarkymas																
X Analitiniai gebėjimai	X Aplinkosaugos auditas																
X Taupi gamyba																	
X Priežiūros ir taisymo įgūdžiai																	
X Taršos prevencija																	
X Ekologinis dizainas																	
<p>Žingsnis po žingsnio instrukcijos, kaip įgyvendinti veiklą</p>	<p>Toliau pateikti žingsniai paaiškinti gana plačiai, juos galima taikyti bet kuriame sektoriuje.</p> <p>1 žingsnis. Darbo stebėjimo patirties planavimas</p> <p>Mokytojas turėtų apsvarstyti, kokias profesijas mokiniai labiausiai nori tyrinėti arba kurios yra labiausiai susijusios su profesinio mokymo institucijos ugdymo pobūdžiu.</p> <p>Mokytojas, padedantis šiam procesui, turi peržiūrėti adresų knygeles ir žaliųjų įmonių sąrašus (pavyzdžiui, įvairių apdovanojimų turintys, susijusių su žiedine ekonomika ir tvariu vystymusi laimėtojai; aplinkosaugos ar žiedinės ekonomikos pradedančiosios įmonės). Šiuose sąrašuose galima rasti</p>																

informacijos apie darbdavius ir specialistus, kurie galėtų priimti mokinius, kad šie įgytų darbo patirties įvairių profesijų srityse. Reikia išsiaiškinti, ar įmonės yra pasiūliusios darbo stebėjimo galimybes, ar įmonėse yra paskirti darbuotojai, kurie pasirengę teikti mokiniams stebėjimo ir mokymo paslaugas.

Mokytojas **išsiaiškinęs dominančias profesijas ir darbovietes**, turėtų susisiekti el.paštu ir (arba) telefonu. Laiku pateikti prašymai, suteikiant potencialioms darbovietėms pakankamai laiko pasiruošti, gali užtikrinti sėkmingą bendradarbiavimą.

Atsižvelgiant į tai, kad darbo stebėjimas gali būti daug laiko reikalaujanti veikla (jei ji yra ilgesnė arba jei ji apima vadinamąją darbo stebėjimo kelionę-apsilankymą ir darbo stebėjimą skirtingose vietose ir pas skirtingus darbdavius arba pas vieną darbdavį, bet su keliomis karjeros galimybėmis), ji turi būti **tinkamai suplanuota**. Jei veiklą galima vykdyti po valandą kasdien ar kelias dienas, ji galėtų vykti per pamokas. Tačiau ilgesnė darbo stebėjimo veikla turėtų vykti per semestro atostogas (Raven, Eksteen & Visser, 2014).

Jei mokytojas negali priimti visų susidomėjusių mokinių, **tuos, kurie dalyvaus darbo stebėjime**, galima **atrinkti** remiantis tam tikrais kriterijais:

- Dalykų srities interesai aukštojo mokslo srityje.
- Amžius - mokiniai, besimokantys paskutinėse klasėse, ieškantys darbo ar tolesnio mokymosi galimybių.
- Darbštumas ir atsidavimas akademinėi karjerai.
- Mokiniai, kuriems reikia specialios pagalbos, pavyzdžiui, karjeros konsultavimo, kurie neapsisprendžia kokią specialybę rinktis arba mokiniai, kurie yra labiausiai geografiškai nutolę nuo potencialių darbdavių.

Kitas pasiruošimo etapas, kurį turėtų apsvarstyti mokytojas, organizuojantis darbo stebėjimą – **veiklos biudžeto planavimas**. Tai ypač svarbu, kai stažuotė vyks kitame mieste ar miestuose, dėl to susidarys kelionės išlaidos, su maitinimu ir apgyvendinimu susijusios išlaidos bei profesinio draudimo išlaidos ir t.t.

Taip pat mokytojas turi parinkti mokinius lydinčius asmenis ir užtikrinti, kad vienas ar keli mokyklos darbuotojai visada lydėtų mokinius.

Svarbu yra derėtis dėl **darbotvarkės** su priimančiąja įmone ir paskirtu instruktoriumi (-iais) stengiantis įtraukti praktines galimybes (jei mokykla yra apsirūpinusi profesiniu draudimu), kurios suteiktų mokiniams galimybę aktyviai išbandyti tam tikrus darbo procesus, užuot pasakojant mokiniams pvz. apie transporto detales.

Pavyzdžiui, mokiniams, besidomintiems gamybos operatoriaus profesija, gali būti duodamos nesudėtingos užduotys, susijusios su sudedamųjų dalių konstravimu, surinkimu ar apdaila. Mokiniai, norintys tapti mokslinių tyrimų ir plėtros inžinieriais, galėtų atlikti užduotis, susijusias su bandymais, siekiant

	<p>nustatyti, ar produktas tinkamas naudoti pagal paskirtį ir ar jį lengva gaminti, arba dalyvauti tobulinant ar kuriant tvarų gaminio, jo gamybos proceso modelį, kad būtų sumažintas neigiamas poveikis aplinkai.</p> <p>Jei mokykla planuoja kelionę į darbo vietą, joje turėtų būti aptariamose ne mažiau kaip 5 ir ne daugiau kaip 10 profesijų. Kai mokinių grupė yra didesnė, galima per dieną aptarti 2 profesijas pas vieną darbdavį ir grupę padalinti į dvi dalis: pirmoji pusę dienos praleidžia su vienu specialistu, o antroji – su kitu. Po pietų grupės gali susikeisti.</p> <p>Mokiniai turėtų pasiruošti klausimų sąrašus, galinčius padėti jiems geriau susipažinti su dalyku. Klausimai turi būti susiję su įmone, gamybos procesais, gaminiais, reikalingas įgūdžiais. Taip pat gali būti klausimai instruktoriui: pareigos, bendros užduotys, kas sukėlė susidomėjimą šia sritimi, kaip asmuo pradėjo dirbti, kokio išsilavinimo reikia, kokia įranga naudojama, svarbiausieji karjeros tikslai, kokios esamos ir (arba) numatomos problemos, tendencijos ar pasekmės. Taip pat turėtų būti keletas klausimų apie darbo užmokestį, profesinio tobulėjimo galimybes, kliūtis ir jų įveikimą.</p> <p>Įmonė, suteikianti galimybę atlikti ilgalaikę stažuotę, gali paskirti studentams užduotis. Įmonės turi teisę reikalauti pasirašyti konfidencialumo sutartį, kad būtų užkirstas kelias praktikos, veiklos procesų ir kitos privilegijuotos įmonės informacijos atskleidimui.</p> <p>2 žingsnis - tai darbo stebėjimo patirties įgyvendinimas pagal aptartą ir suderintą planą su priimančia įmone ir su nuolatine paskirtų asmenų ir instruktorių pagalba.</p> <p>3 žingsnis apimtų patirties aptarimą ir vertinimą, atsižvelgiant į praktinius aspektus (kas, kada, kur, su kuo ir kaip vyko) ir bendrą mokinio pasitenkinimą, pasiektą informacijos aiškumą ir supratimą apie tam tikros profesijos reikalavimus ir ypatumus, tikslus praktikos rezultatus, taip pat įgytą patirtį, atsižvelgiant į tai, ką praktika suteikė iš tikrųjų, palyginti su mokinių lūkesčiais.</p>
<p>Vertinimo priemonė/metodika</p>	<p>Kad būtų atsakyti visi neatsakyti su darbu susiję klausimai, programą galima užbaigti suteikus galimybę užduoti papildomus klausimus, kuriems nebuvo laiko užduoti per patį darbo stebėjimą.</p> <p>Apmąstymų laikotarpis, skirtas grįžtamajam ryšiui gauti, taip pat būtų labai naudingas tiek mokiniams, tiek profesinio rengimo institucijų personalui, padedančiam šiame procese.</p> <p>Studentų parengtos ataskaitos apie darbo stebėjimo patirtį galėtų būti labai naudingos kitiems potencialiems kandidatams, taip pat pačioms įmonėms, kad jos galėtų tobulėti šiame procese.</p> <p>Galimas pakviesto studento darbo stebėjimo įvertinimas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kokių žaliųjų įgūdžių tikėjotės įgyti iš šios veiklos? (išvardinkite žaliuosius įgūdžius)

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Kiek daug iš jų buvo įgyta? (nuo „visai ne“ iki „visiškai“, galima pakomentuoti) 3. Kas sekėsi geriausiai? Kodėl? 4. Kas ne taip gerai sekėsi? Kodėl? 5. Kuo ši patirtis Jums buvo naudinga? 6. Kaip ketinate panaudoti įgytas žinias, įgūdžius ar patirtį? 7. Ar rekomenduotumėte darbo stebėjimo veiklą kitiems studentams? 8. Kitos papildomos pastabos.
<p>Papildomi ištekliai</p>	<p>Carnegie Mellon University (n.d.). <i>Take a Tartan to Work - Job Shadowing</i> https://www.cmu.edu. https://www.cmu.edu/career/resource-library/career-exploration/job-shadowing.html</p> <p>Nishimura, M. & Rowe, D. (2021). <i>Global Guidance for Education on Green Jobs: Connecting Higher Education and Green Opportunities for Planetary Health</i>. United Nations Environment Programme – UNEP</p> <p>The Universities at Shady Grove (n.d.) <i>Job Shadowing</i>. https://shadygrove.umd.edu. https://shadygrove.umd.edu/student-services/CISC/Employers/Employer-toolkit/Job-Shadowing</p> <p>BPF Career Zone (n.d.). <i>Career Pathways for the Plastic Industry</i>. https://www.bpf.co.uk/polymer-zone/career-zone/career-pathways.aspx</p>
<p>Šaltinis (-iai)</p>	<p><i>Job Shadow About</i>. (n.d.). Job Shadow About; www.oakgov.com. Retrieved July 7, 2022, from https://www.oakgov.com/water/about/Pages/Job-Shadow.aspx</p> <p>Raven G., Eksteen L. & Visser Z. (2014). <i>Green Careers Excursion Toolkit</i>. GreenMatter Biodiversity Careers for University Students Programme</p> <p>UNESCO. (2017). <i>Education for Sustainable Development Goals Learning Objectives</i>.</p> <p>Wiedower, J. (2021, July 9). <i>The future green workforce: Creating opportunities at your organization U.S. Green Building Council</i>. <i>The Future Green Workforce: Creating Opportunities at Your Organization</i> U.S. Green Building Council; www.usgbc.org. https://www.usgbc.org/articles/future-green-workforce-creating-opportunities-your-organization</p>